

MOARTEA ALBĂ
SIMO HÄYHÄ

autor

* Tapio A.M. Saarelainen

traducere

Cora Radulian

Valeriu Craiu

editura

Miidecărți

Bragadiru - 2018

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Partea I	
Dosarul oficial al lui Simo Häyhä	23
Fermier, vânător și membru al Gărzii Civile	31
„Lunetistul fermecat” al Războiului de Iarnă	41
Rănirea lui Simo	65
Viața după Războiul de Iarnă	73
Partea a II-a	
Secretele succesului lui Simo Häyhä	101
Pușca lui Simo Häyhä	129
Utilitatea experiențelor lui Simo Häyhä pentru armata finlandeză	145
Un exemplu pentru generațiile viitoare	169
Epilog	171
Anexa 1: Noțiunile elementare ale tragerii	175
Anexa 2: Impactul împușcăturilor pe câmpul de luptă	179
Anexa 3: Bătăliile de pe frontul din Kollaa, din timpul Războiului de Iarnă	189
Anexa 4: Cei mai buni lunetiști din lume	203
Mulțumiri	205
Bibliografie	209

Cuvânt înainte

Conform unui studiu realizat de americani, în perioada Primului Război Mondial a fost nevoie, în medie, de 7.000 de focuri de armă calibrată pentru a ucide un om în luptă. Acest număr a ajuns la 25.000 în timpul războiului din Vietnam. Cu toate acestea, luând în considerare faptul că un lunetist profesionist cu experiență are nevoie în medie de doar 1,3 focuri pentru a obține același rezultat, cifrele de mai sus sunt surprinzătoare.

Această carte îi este dedicată unui asemenea lunetist, legendarul erou finlandez Simo Häyhä, care și-a servit țara cu onoare în timpul conflictului împotriva fostei Uniuni Sovietice, conflict care a avut loc în 1939-1940 și care este cunoscut sub numele de Războiul de Iarnă. Alt termen folosit este Războiul Ruso-Finlandez, dar în acest volum se va regăsi cel de Războiul de Iarnă. Lucrarea de față are un scop principal dublu: primul este acela de a explica povestea remarcabilă a unui om care a trăit aproape un secol, iar al doilea cel de a-i aduce un omagiu unui războinic umil care, prin exemplul personal și realizările sale pe câmpul de luptă, a personificat cele mai valoroase însușiri ale unui soldat profesionist ce și-a făcut datoria față de patria sa fără crâcnire - a făcut ceea ce i s-a ordonat să facă și a făcut-o bine. El și-a îndeplinit sarcinile de soldat și de lider de grup fără ezitare, dând dovadă de îndrăzneală și curaj, întruchipând spiritul finlandez de neclintit care a ajutat la mobilizarea acestei națiuni mândre într-o perioadă tulbură. În ciuda acțiunilor sale exemplare din timpul războiului, Simo Häyhä a evitat totuși să se afle în „lumina reflectoarelor”, preferând să ducă o viață liniștită și modestă după încheierea conflictului. Așa cum a menționat umil într-un interviu daș autorului, „Am făcut ce mi s-a spus să fac cât de bine am putut. Nu ar mai exista Finlanda dacă toți ceilalți nu ar fi procedat la fel.” Dar trebuie să fie bine înțeles faptul că ceea ce Simo a întreprins în vremea războiului nu a fost nici ușor, nici plăcut. Ca lunetist, sarcina sa era să-și ucidă ținta - o sarcină pentru care nu exista cale de mijloc -, iar, așa cum va fi confirmat de către această carte, Simo și-a îndeplinit datoria cu un succes neegalat.

În viață, nu toate deciziile sunt ușor de luat. Asta este ceea ce i-a trecut lui Simo Häyhä prin minte în primele ore ale dimineții, în decembrie 1939, pe când se afla în zona Kollaa. În prealabil, așa cum proceda înainte de fiecare din nenumăratele sale misiuni din timpul Războiului de Iarnă, a introdus cu atenție, bucată cu bucată, gloanțele de tip D-166 în încărcătorul fix al puștii sale. Fiind conștient de faptul că tuburile circulare ale acestor cartușe deosebite

Poate cea mai renumită fotografie a lui Simo Häyhä. Feldmareșalul C. G. E. Mannerheim l-a promovat pe caporalul Simo Häyhä sublocotenent pe 28 august 1940. Astfel, feldmareșalul și-a arătat recunoștința și admirația pentru munca depusă de Simo Häyhä. Acest gest a fost de asemenea un semn de recunoaștere a spiritului Războiului de Iarnă, pe care Simo Häyhä l-a dezvoltat prin acțiunile lui pe frontul din Kollaa. Niciun om din istoria Finlandei nu a primit vreodată o asemenea promovare. Decorațiile care i-au fost decernate sunt și ele unice. Ele reprezintă extraordinara lui tărie de caracter, curajul și dedicarea cu care și-a îndeplinit sarcinile care i-au fost date.

Simo Häyhä în garsoniera lui din municipalitatea Ruokolahti, 25 aprilie 2001. Aceasta a fost ultima mea vizită la el acasă. Își strângea obiectele personale înainte să se întoarcă la Institutul pentru Veterani de Război Invalizi din Hamina, unde a trăit o vreme. Era foarte conștient de faptul că probabil nu se va mai întoarce aici. Era calm când ne-am băut ultima ceașcă de cafea la el acasă. Ultimul lucru pe care l-a făcut înainte să plece a fost să se ridice și să-și umple ochii cu priveliștea lacului Saimaa, care-ți taie respirația. Un moment de neuitat, plin de melancolie, dar și plin de căldură. (Veikko Vento)

10 • Moartea albă: Simo Häyhä

necesitau a fi aliniați corespunzător, plasa fiecare glonț în fața celui introdus anterior astfel încât la introducerea pe țevă să nu se blocheze arma. După ce a umplut încărcătorul, l-a verificat, apoi s-a îndreptat în liniște către poziția sa. Aici va rămâne, tot în liniște, așteptând răsăritul soarelui, care îl va ajuta să descopere locația prăzii sale rusești. Atunci, singurul său gând va fi: „un foc, un mort”. Pentru un soldat finlandez care își apăra patria, nimic altceva nu era mai important.

La momentul în care Simo a ajuns pe poziția sa, lumina era încă slabă; era aproape întuneric. În jur, în acea zonă de provincie, era liniște, fapt ce i-a permis lui Simo să-și adună gândurile și să se pregătească pentru misiune corespunzător. Pentru că acționa solitar, departe de liniile aliate, nu își permitea să

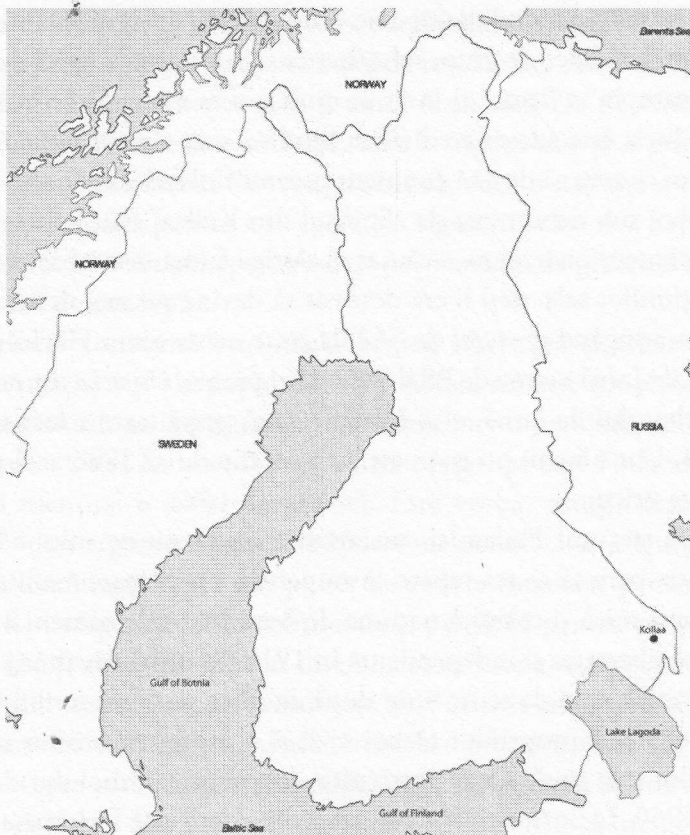

Locația Finlandei în Europa.

Respect pentru oameni și cărți

facea nici măcar o singură greșeală. Cu toate acestea, a rămas plin de încredere de sine, fiind sigur că anii de instrucție militară, abilitățile sale de vânător și faptul că știa terenul ca-n palmă aveau să-i ofere un avantaj în fața rușilor.

Ca un aspect deosebit de important, fiind lunetist expert, Simo Häyhä era mulțumit de fiabilitatea armei sale. Este vorba despre modelul 28-30, o pușcă ce nu îl dezamăgise în anii 1930 și care cu siguranță avea să-i fie și în continuare de mare folos pe parcursul acestui război. Dacă era întreținută bine, funcționa excelent, iar de blocat se bloca rar... sau niciodată. Acest lucru a fost semnificativ, ținând cont de faptul că temperaturile pe timpul Războiului de Iarnă s-au menținut la niveluri extraordinar de scăzute, oscilând între -20 și -40 de grade Celsius. Simo era destul de obișnuit cu vremea rece. Singurul lucru

Hartă care arată poziția geografică a Kollaa.

care îl deranja cu adevărat era invadatorul rus. Cu toate acestea, nu simțea ură pentru sovietici. Tot ce conta pentru el acum era să aștepte ca soarele să apară la orizontul estic. Odată ce va fi să se întâmple acest lucru, rușii vor fi clar luați în cătarea armei sale. Moartea va fi iute.

Pentru orice persoană care activa în cadrul armatei, îndeplinirea misiunii primite era de importanță maximă. Era inacceptabil altceva decât implicarea totală pentru a se obține rezultatul scontat. Fiind lunetist, misiunea lui Simo Häyhä era să ucidă inamicul; iar implicarea sa pentru a îndeplini această misiune neplăcută a reprezentat un punct de concentrare a eforturilor sale în cursul Războiului de Iarnă. Acționa singur, iar sarcina lui era grea, o sarcină ce îi solicita să îndure cele mai grele condiții, impuse de Mama Natură. Oricine a petrecut un sezon de iarnă în Finlanda poate confirma că asta nu este pentru cei slabi de inimă. Mai mult decât atât, Simo Häyhä era responsabil și de viețile altor oameni. Era lider de grup, subofițer ce trebuia să aibă grijă de soldații săi și să le fie exemplu în fiecare zi. Atât de mult succes a avut Simo în îndeplinirea acestui rol, încât este adesea creditat ca fiind cel care a pus bazele, în mod unilateral, a ceea ce avea să devină cunoscut tuturor finlandezilor care au participat la acest război sub denumirea de „Spiritul din Kollaa”. Cu toate acestea, precum am mai menționat, el nu a căutat să câștige faimă, recunoaștere personală, în urma acțiunilor sale, deși îi era destinat să devină cel mai de succes lunetist din istorie – atingând un total de 542 de ținte ucise. Simo Häyhä a participat la Războiul de Iarnă vreme de 98 de zile. Din păcate, chiar în timpul ultimelor zile ale Războiului de Iarnă, el a suferit o rană gravă, care a fost aproape să-i curme viața. Dar nimeni nu își poate alege destinul, iar Simo ar fi primul care să spună asta oricui.

Studiind trecutul Finlandei, nu avem cum să nu ne minunăm de felul în care istoria pare să se tot repete. Asta pentru că, pe parcursul ultimilor 90 de ani, această mică și mândră națiune de 3 milioane de oameni a reușit să-și dobândească libertatea și independența în 1918, în urma devastării din Primul Război Mondial, apoi, la scurt timp după conflict, a suferit teribil în perioada plină de violență a propriului război civil și a luptat cu eroism năvalnic, în ciuda șanselor mai mult decât potrivnice, în vremea Războiului de Iarnă din anii 1939-1940, înainte de a îndura suferințe ce nu pot fi descrise în cuvinte

și încercări grele în perioada 1941-1944, când a avut loc ceea ce finlandezii numesc Războiul de Continuare împotriva Uniunii Sovietice.

Cu toate acestea, Finlanda s-a aflat în vremuri de pace pentru mai mult de șaiszeci de ani. Dar părerea mea este că șaiszeci de ani este o perioadă mult prea scurtă de timp pentru a risca să te complaci într-o astfel de situație. Cu alte cuvinte, poporul finlandez s-a adaptat lejer în acești ani de siguranță, confort și prosperitate economică; s-ar putea spune că s-a instaurat o mentalitate de genul „cine ar mai vrea să ne atace acum?”. Dar o astfel de atitudine poate avea consecințe nefaste, pentru că, dacă liderii Finlandei nu sunt atenți, această națiune mândră riscă din nou ca evenimente neplăcute să aibă loc, precum o lovitură neprevăzută pe pământurile sale – este o posibilitate clară.

Cei care nu sunt de acord cu aceste afirmații ar fi bine să-și aducă aminte de următoarea declarație: „Si vis pacem, para bellum” („Dacă îți dorești pacea, pregătește-te pentru război”). Sunt cuvintele revelatoare scrise de Flavius Vegetius Renatus, strateg militar roman și autor al lucrării *De Re Militari*, lucrare dedicată analizei chestiunilor militare, care a înțeles clar și a pus în discuție ideea absenței forței armate. Renatus credea că, dacă o națiune nu era dispusă să-și formeze o armată pentru a se apăra, cu siguranță că o altă națiune avea să facă acest lucru. Mai simplu spus, absența permanentă de prezență militară este ceva imposibil de conceput.

O vigilență constantă este vitală pentru libertatea și securitatea continue ale unei națiuni și ale populației sale. Acesta nu este un punct de vedere paranoid sau inutil, așa cum unii ar considera într-o perioadă de stabilitate și pace ca aceasta. Ca să fie bine înțeles, există costuri pe care Finlanda le plătește pentru a-și menține o astfel de armată. Este vorba, totuși, despre „Armata Poporului” – un argument care este îndeajuns pentru a se asigura că rămâne cea mai eficientă modalitate din punct de vedere financiar pentru ca această națiune să fie independentă în continuare și pregătită pentru ceea ce-i rezervă viitorul. A gândi altfel lucrurile ar însemna să se riște a se repeta evenimentele periculoase din trecut. Avertismentul este clar: oricine are impresia că națiunea sa poate reacționa eficient, chiar dacă târziu, la o ofensivă aflată „în pragul ușii” trebuie să accepte consecințele groaznice, care cu siguranță că vor veni. Atunci va fi însă prea târziu. Jocul se va fi terminat, înainte chiar să înceapă.

Cu toate acestea, cititorul trebuie să rețină că această carte se concentrează pe viața și realizările unui singur om, Simo Häyhä, un soldat finlandez al cărui rol ca lunetist și lider în timpul Războiului de Iarnă a devenit legendar. Nu este istoria în amănunt a întregului conflict. Și cu toate că evenimentele descrise aici au avut loc acum mai bine de șazeci de ani, lecții importante învățate din experiențele lui Simo Häyhä se aplică și azi, poate chiar mai mult decât atât. De exemplu, ceea ce un lunetist trăiește în ziua de azi pe câmpul de luptă modern se petrece într-un mediu înconjurător care suportă schimbări permanente și rapide și necesită depunerea unui efort enorm. Desigur că și avansul tehnologic are rolul său, dar probabil că cel mai important lucru este faptul că s-a observat că, spre deosebire de războaiele ce au avut loc în trecut, astăzi nu mai există linii de front „clare”. Luptele se poartă acum simultan la toate nivelurile de comandă și au obiective multiple, împrăștiate pe suprafețe mari.

Prin urmare, în cadrul acestui nou tip de mediu înconjurător, lunetistul modern se află încă printre bunurile militare viabile. Dacă este instruit corespunzător, acesta poate obține avantaje importante pe câmpul de luptă distrugând țintele inamice de mare valoare atunci când are această oportunitate. În consecință, trebuie să existe în permanență un număr suficient de instructori de lunetiști și de lunetiști ucenici la îndemână pentru ca o armată să poată face față eficient provocărilor câmpului de bătălie modern și viitor. De asemenea, echipamentul soldatului trebuie să țină pasul și să fie, la rândul său, modern. O țară mică precum Finlanda, având resurse limitate, nu își poate permite să achiziționeze materiale demodate. Mai degrabă ar trebui să continue să aloce fonduri suficiente pentru a cumpăra cele mai moderne și mai performante echipamente disponibile. În ultimii ani, așa s-a întâmplat. Dar în 1939, în ajunul Războiului de Iarnă, este clar că lucrurile stăteau altfel. Simo Häyhä a simțit-o pe pielea sa. Aceasta este povestea lui.

De-a lungul anilor, s-a scris mult despre Simo Häyhä, dar, din păcate, cele mai multe dintre aceste lucrări conțin doar informații de mână a doua cu privire la viața sa incredibilă. Cu toate că recent au fost scoase la suprafață mai multe materiale, am căpătat un interes personal pentru această figură legendară abia în anul 1997. Până atunci, am fost doar un „simplu cititor” al lucrărilor despre cariera lui Simo, nefiind prea interesat ca în mod special să adun material de cercetare în privința lui. Informațiile limitate pe care le aveam

Bespect pentru oameni și cărți

purtau semnătura altor autori. Pentru finlandezi, Simo Häyhä este probabil cel mai bine cunoscut dintr-o carte populară a lui Erkki Palolampi, *Kollaa Kestää* (*Kollaa Rezistă*), din 1940. O altă carte, *White Death*, scrisă de Petri Sarjanen, povestește de asemenea despre faptele sale eroice din timpul Războiului de Iarnă. Ce au în comun lucrările pe care le-am menționat este însă faptul că niciunul dintre autori nu a reușit să ajungă îndeajuns de aproape de Simo pentru a-i lua personal un interviu. Asta deoarece Häyhä însuși a păstrat tăcerea în privința realizărilor sale din vremea Războiului de Iarnă, preferând în schimb să rămână în umbră. La început, acest aspect mi-a creat dificultăți în a identifica subiecte pe care le consideram imperative pentru propria mea carte.

Așa cum am spus și mai înainte, am scris această lucrare cu intenția de a onora un erou finlandez veritabil. Într-adevăr, s-a scris mult despre acest om tăcut, modest, dar am simțit că încă lipsea o cantitate mare de informație. Cum Simo era ferm convins că acțiunile și realizările sale din timpul Războiului de Iarnă vorbeau de la sine, cel mai greu mi-a fost să caut să-l conving pe acest erou să stea de vorbă cu mine. În cele din urmă, am fost îndeajuns de norocos să-i fiu prezentat lui Simo în 1997, astfel că ulterior am devenit prieteni. Doar pentru acest demers mi-au trebuit câțiva ani, nenumărate apeluri telefonice și chiar mai multe vizite. În această perioadă, am făcut de asemenea cercetări adiționale și le-am luat interviuri membrilor familiei lui Simo și altor persoane care l-au cunoscut. În mod special, vreau să-i menționez aici pe Raimo Partinen și pe Ensio Friari, doi fermieri care au contribuit cu informații foarte importante pentru această carte. Cunoștințele sunt de folos doar dacă sunt împărtășite, iar învățăturile lui Simo Häyhä despre ce înseamnă să fii lunetist merită să fie pasate generațiilor viitoare, pentru ca experiența sa valoroasă să nu se piardă odată cu trecerea în neființă a acestui personaj tăcut și modest.

Fiind soldat finlandez și lunetist instruit, să-l întâlnesc și să-l interviuez pe Simo Häyhä a fost pentru mine o onoare deosebită. Iată-mă, un tânăr „ucenic”, concentrându-mă cu atenție la ceea ce îmi spunea, luând notițe în abundență și punând întrebări nenumărate. Răbdător și umil, mi-a răspuns la majoritatea întrebărilor cu privire la Războiul de Iarnă. Asupra unora dintre întrebări nu a vrut să facă niciun comentariu, deoarece îi păreau a avea un caracter prea personal. Așa cum lesne ne putem imagina, era o sursă bogată de informație. Mai important pentru mine însă a fost faptul că am ajuns să-l cunosc atât ca lunetist

abil, cât și ca ființă umană binevoitoare. Pe măsură ce discuțiile noastre progresau, a început să se lege o relație specială de prietenie între noi. Indiferent dacă ne aflam în casa în care am copilărit, urmărind un filmuleț pe care îl făcusem despre el, la el acasă stând de vorbă la o ceașcă de cafea sau în Camera 5 din Kokkokallionkatu nr. 2, ultima sa adresă, dacă aveam impresia că am omis ceva important sau eram nesigur de ceva anume, tot ce trebuia să fac era să-mi reformulez întrebarea și să i-o adresez din nou; simplu. A rămas o companie plăcută și a fost foarte prietenos pe parcursul întrevederilor noastre, iar memoria sa era incredibil de precisă pentru un om în vârstă de mai mult de 90 de ani.

Ce am găsit a fi cel mai remarcabil lucru cu privire la realizările lui Simo a fost faptul că își ducea la îndeplinire sarcinile folosindu-se de același echipament pe care îl folosea în mod obișnuit orice soldat finlandez – inclusiv utilizând doar înălțătorul din fier atunci când trăgea cu pușca sa. În acele vremuri, existența lunetei la o pușcă era ceva rar – majoritatea soldaților finlandezi care aveau lunete le capturaseră de fapt de la ruși. Această mențiune nu are menirea de a-i discredita pe alți finlandezi care au slujit cu onoare ca soldați în timpul războiului, ci este mai degrabă doar pentru a transmite cât de notabile au fost realizările lui Simo Häyhä. Într-adevăr, acestea pot fi încadrate într-o categorie aparte, unică. Recordul său de 542 de ținte ucise nu a fost niciodată doborât de nimeni.

Zona de operațiuni a lui Simo în timpul Războiului de Iarnă a fost Kollaa, o regiune aflată la nord de lacul Ladoga, cunoscută și sub numele de Ladoga Karelia. Când am discutat despre război, mi-a lăsat impresia că își amintea totul de parcă se întâmplase ieri; ca exemplu, punea rapid cap la cap datele și orele când s-a târât către pozițiile de tragere în primele ceasuri ale dimineții sau cât de des era obligat să stea lungit ore întregi și să suporte frigul extrem (cu temperaturi ce ajungeau câteodată până la -40 de grade Celsius), controlându-și respirația, astfel ca vaporii expirați de el să nu fie detectați de soldații ruși. De asemenea, a povestit cum se întorcea la cortul ofițerului său comandant sau la alte locații disponibile după lăsarea întinericului, mai întâi îngrijindu-se de arma sa și de echipament și abia apoi retrăgându-se pentru somnul binemeritat. S-a mai întâmplat, desigur, să trebuiască să reanalizez răspunsurile pe care mi le-a dat, ascultând înregistrările făcute pe dictafon sau urmărind casetele video pe care am înregistrat interviurile cu el, toate acestea pentru a fi sigur că

am înțeles tot ceea ce mi-a spus. Dar nu era cazul mereu să apelez la această metodă. Per ansamblu, majoritatea informațiilor mi-au parvenit de la Simo însuși, rudele sale sau alte persoane apropiate lui. După cum am menționat și mai înainte, o parte dintre întrebări, precum câți oameni a ucis în realitate sau de ce s-a temut cel mai tare, au rămas fără răspuns. Aceasta a fost decizia lui Simo, decizie care, ținând cont de cât de mult a avut de suferit pe timpul războiului, trebuie respectată. Deși mai aveam multe întrebări la care mi-ar fi plăcut să primesc răspunsuri, am acceptat această dorință a sa cu profesionalism. Până la urmă, a fost el cel care a fost în mijlocul evenimentelor. Iar pentru momentele în care mi s-a părut că existau lacune în relatările sale, am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a cerceta istoria Războiului de Iarnă, concentrându-mă în special pe aspectele tactice ale activității de lunetist care ar fi putut să-i influențeze decizia.

În concluzie, să lucrez această carte a însemnat pentru mine, fără nicio urmă de îndoială, o minunată experiență; o „muncă pasională”, dacă i se poate spune astfel. În mod surprinzător, mi-a fost mai ușor să o scriu decât am anticipat, asta datorită asistenței binevoitoare a tuturor celor care au contribuit cu timp, cunoștințe și sfaturi de mare ajutor. După un efort ce a durat câțiva ani, consider acum încheiat primul stagiul al vieții și carierei remarcabile ale lui Simo Häyhä – lecții învățate din experiențele sale din timpul Războiului de Iarnă au fost actualizate și introduse în manualul lunetistului din Armata Finlandeză, garantându-se astfel că generațiile viitoare de lunetiști finlandezi vor beneficia de pe urma acelor oameni curajoși care le-au fost înaintași.

Al doilea stagiul al poveștii lui Simo Häyhä este volumul de față. Fiind cel mai iscusit lunetist din istorie, cu siguranță că merită toată atenția noastră. Am rugămintea să lecturați această carte cu răbdare și sper să va facă tot atâta plăcere cât am avut eu scriind-o. Căci, după cum am mai spus, comandanții militari ar trebui să aibă la îndemână un număr suficient de lunetiști disponibili pe timp de pace, calificați și bine instruiți. Să se întârzie sau să se amâne asemenea decizii importante, până la momentul declanșării unui război sau a unei situații de criză neprevăzută, ar însemna pentru o națiune că s-ar aduce un pericol potențial asupra oamenilor, bărbați și femei, care slujesc cu mândrie în cadrul forțelor sale armate.